

ภาพเหตุการณ์ภูเขาไฟระเบิด ยุคก่อนประวัติศาสตร์

ในช่วงเดือนที่ผ่านมา เกิดเหตุการณ์ภูเขาไฟปะทุอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในแนววงแหวนแห่งไฟ (Ring of Fire) รอบมหาสมุทรแปซิฟิก เริ่มตั้งแต่ที่เกาะฮาวายของสหรัฐฯ เกาะชาวของอินโดนีเซีย ซิลี กัวเตมาลา ไปจนถึงนอกแนววงแหวนอย่างเช่นที่เกาะซิซิลีของอิตาลี

ในยุคสมัยปัจจุบันที่ผู้คนทั่วทุกมุมโลกสามารถรับชมภูเขาไฟปะทุผ่านสื่อออนไลน์ได้นั้น ต่างก็มีความรู้สึกถึงสิ่งที่ได้พบเห็นแตกต่างกันไป จากคอมเมนต์ใต้คลิปภาพข่าวต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกที่หลากหลาย ทั้งหวังเกรงถึงผลกระทบที่จะตามมา เกรงกลัวต่อความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ ไปจนถึงชื่นชม ประทับใจในความงดงามของการระเบิดของกลุ่มควัน ถ้ำถ่าน หินหนืดที่พุ่งขึ้นออกมาจากปากปล่อง การเกิดสายฟ้าภูเขาไฟ (Volcanic Lightning) และลาวาสีส้มที่ไหลลงไปตามแรงโน้มถ่วงของโลก

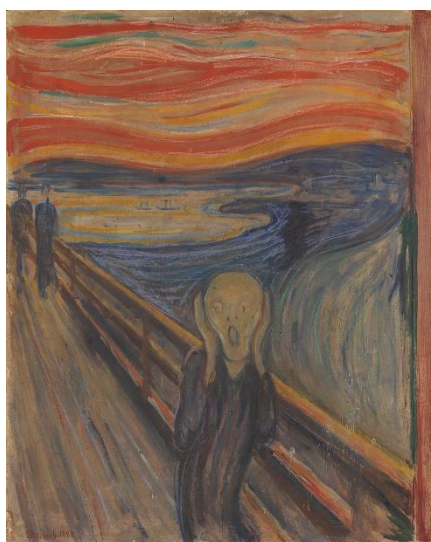
ซึ่งคงไม่แตกต่างกันนักกับความรู้สึกของคนในอดีต หนึ่งในการแสดงออกถึงการยกย่องหรือจำนวนต่อความยิ่งใหญ่ของภูเขาไฟ คือการยกย่องให้เป็นเทพเจ้าองค์สำคัญ เช่น เปเล่ (Pele) เทพีแห่งภูเขาไฟของฮาวาย ฮีฟีสตัส (Hephaestus) หรือ วัลแคน (Vulcan) ในอารยธรรมกรีก-โรมัน Xiuhtecuhli เทพเจ้าแห่งไฟ ความร้อน และภูเขาไฟ ของชาวแอซเท็ก อติติงกิ (Aditinggi) เทพเจ้าแห่งภูเขาไฟตามความเชื่อพื้นเมืองของชาวเกาะสุลาเวสี อินโดนีเซีย ในขณะที่ความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับภูเขาไฟของผู้คนบนเกาะชวา มักจะเกี่ยวพันอยู่กับเทพเจ้าของฮินดู ส่วนที่ฟิลิปปินส์ ลาลาฮอน (Lalahon) นอกจากจะเป็นเทพีแห่งไฟ ภูเขาไฟ และภัยพิบัติทางธรรมชาติรูปแบบต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นเทพีแห่งการเก็บเกี่ยวผลิตผลด้วย เพราะพื้นดินรอบภูเขาไฟมักจะอุดมสมบูรณ์จากแร่ธาตุที่ภูเขาไฟพ่นออกมา เหมาะแก่การเพาะปลูก

ในขณะที่จิตรกรรมที่บันทึกภาพความทรงจำถึงความน่ากลัว ความสวยงาม หรือความน่าประทับใจของภูเขาไฟระเบิด มีอยู่มากมาย โดยเฉพาะผลงานของ ปีแอร์-ฌัก โวลแลร์ (Pierre-Jacques Volaire, 1720-1790s) จิตรกรชาวฝรั่งเศส ที่มีเอกลักษณ์ในการรังสรรค์ภาพเกี่ยวกับภูเขาไฟระเบิด โดยเฉพาะเมื่อหลังจากที่ภาพจิตรกรรมบนผืนผ้าใบ “การปะทุของภูเขาไฟวิสุเวียส” หรือ “The Eruption of Vesuvius” ของเขา ที่วาดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1771 ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 18 ที่โวลแลร์มีชีวิตอยู่นั้น ภูเขาไฟวิสุเวียสเกิดการปะทุถึง 6 ครั้ง

ภาพ The Eruption of Vesuvius ของ Pierre-Jacques Volaire
(ที่มา: <https://www.artic.edu/artworks/57996/the-eruption-of-vesuvius>)

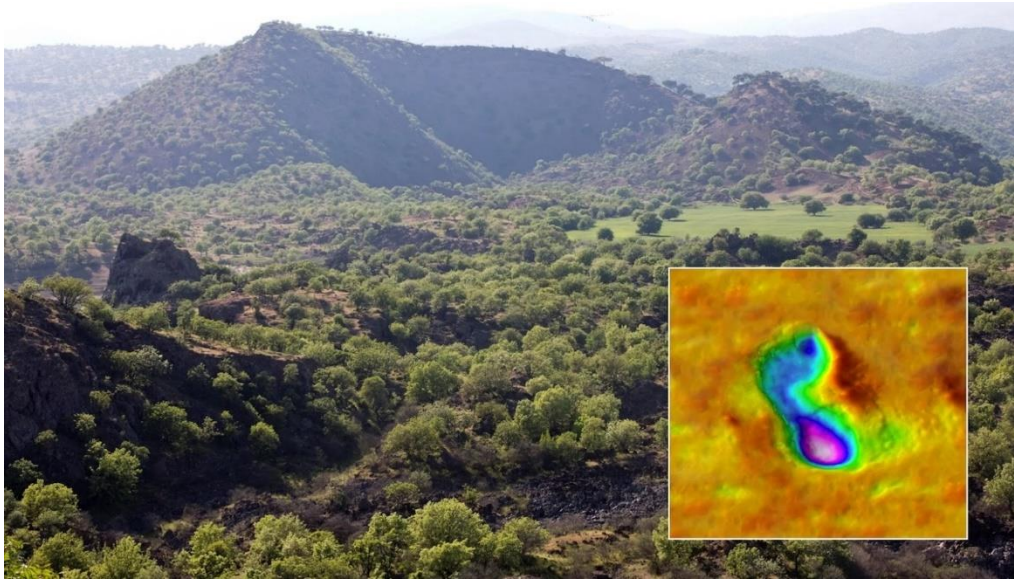
หรือภาพจิตรกรรม “The Scream” อันโด่งดังของ เอ็ดเวิร์ด มุงก์ (Edvard Munch) ศิลปินชาวนอร์เวย์ ที่วาดขึ้น (ภาพแรก) เมื่อ ค.ศ. 1893 ที่บันทึกถึงความรู้สึกหวาดกลัวสุดขีดของตัวเอง หลังจากที่เป็นวันหนึ่งของปี 1883 ขณะที่เขากำลังเดินอยู่บนถนนกับเพื่อน จู๋ ๆ ฟ้าก็เปลี่ยนเป็นสีแดงฉานอย่างจับพลัน ซึ่งหนึ่งในข้อสันนิษฐานของปรากฏการณ์ดังกล่าวคือ เกิดจากอิทธิพลของการระเบิดอันรุนแรงของภูเขาไฟกรากะตั่ว ในอินโดนีเซีย ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อปี 1883 เหตุการณ์ดังกล่าวได้สร้างผลกระทบต่อไปทั่วทั้งโลก ทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกลดลงถึง 2 ปี เนื่องจากละอองลอยภูเขาไฟ (Volcanic Aerosols) ปริมาณมหาศาลที่ลอยอยู่ในชั้นบรรยากาศของโลก ไปบดบังแสงอาทิตย์

ภาพ The Scream ของ Edvard Munch
(ที่มา: <https://www.nasjonalmuseet.no/en/collection/object/NG.M.00939>)

ขณะที่ในช่วงเวลาที่เก่าแก่กว่านั้น ในยุคสมัยที่มนุษย์ยังไม่รู้จักการใช้ตัวอักษรเขียนบอกเล่าเรื่องราว หรือที่เราเรียกว่า “ยุคก่อนประวัติศาสตร์” คนโบราณที่ได้ประสบพบเจอกับเหตุการณ์การปะทุของภูเขาไฟ ก็ได้บันทึกภาพเหล่านั้นไว้ด้วยเช่นกัน บทความนี้จึงจะพาผู้อ่านไปชม “4 ภาพภูเขาไฟระเบิดยุคก่อนประวัติศาสตร์”

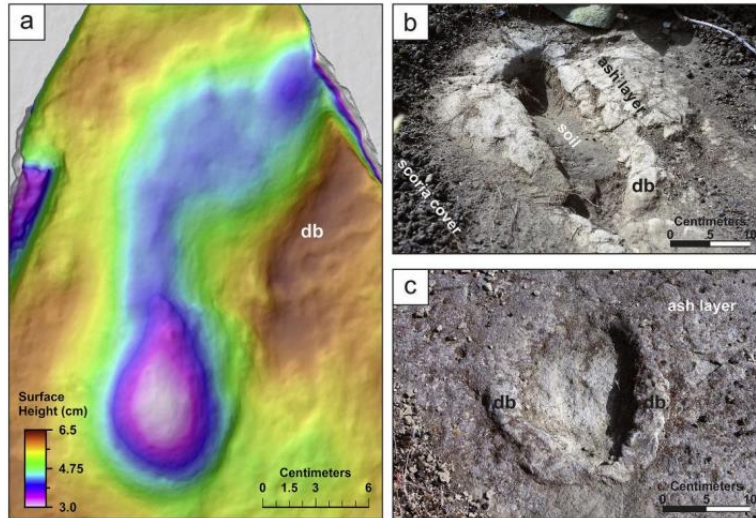
(1) Çakallar volcano ประเทศตุรกี

ภูเขาไฟซากาลาร์หรือซากาลาร์ (Çakallar volcano)

(ที่มา: <https://archaeonewsnet.com/2019/05/volcanic-eruption-witnessed-by.html>)

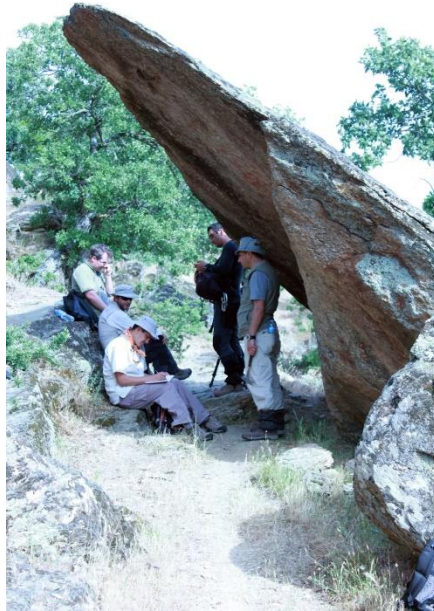
นักโบราณคดีค้นพบร่องรอยกิจกรรมของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยสำริด บริเวณภูเขาไฟซากาลาร์ หรือซากาลาร์ (Çakallar) ที่อยู่ทางทิศตะวันตกของประเทศตุรกี โดยเฉพาะรอยเท้าของมนุษย์ที่ประทับอยู่บนถ้ำภูเขาไฟ ที่รู้จักกันในชื่อ “รอยเท้ากุลา” หรือ “Kula footprint” (เนื่องจากพบอยู่ในบริเวณ Kula Volcanic Geopark เมือง Kula) จากการกำหนดอายุทางวิทยาศาสตร์ครั้งล่าสุดเมื่อปี ค.ศ. 2014 พบว่าเป็นรอยเท้าของคนที่มีชีวิตอยู่เมื่อราว 4,700 ปีก่อน (Inan Ulusoy, 2014) นอกจากรอยเท้าคนแล้ว ยังพบรอยเท้าสัตว์ประทับอยู่ด้วยหลายรอยแน่นอนว่าเจ้าของรอยเท้าเหล่านั้น มีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาที่ภูเขาไฟซากาลาร์ปะทุ แต่อาจเป็นการปะทุไม่รุนแรง หรือเริ่มสงบลงแล้ว จนปลอดภัย สามารถเดินเข้าไปใกล้ได้

“รอยเท้ากุลา” หรือ “Kula footprint”

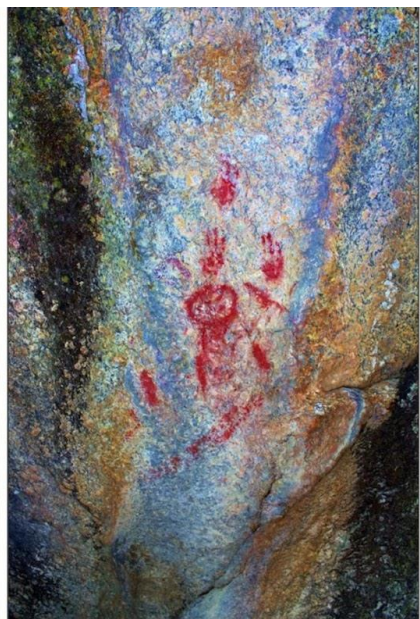
(ที่มา: Inan Ulusoy, *et al.* (2014) “Volcanic eruption eye-witnessed and recorded by prehistoric humans.” *Quaternary Science Reviews* 212, pp 187-198. Retrieved 5 December 2022, from <https://www.mcbu.edu.tr/FileArchive/File-1777-OGTM160520191404.pdf>)

ห่างออกไปจากรอยเท้ากุลาออกไปประมาณ 2 กิโลเมตร พบภาพวาดสีแดงบนผนังเพิงหิน ชื่อ **กันลิทาส (Kanlitas rock painting)** ซึ่งแปลว่า หินเลือด ลักษณะภาพเป็นการผสมผสานระหว่างภาพมือ วงกลม และเส้น ซึ่งนักโบราณคดีตีความว่า ภาพดังกล่าวหมายถึงปล่องภูเขาไฟ ซากาลาร์ที่กำลังปะทุ โดยวงกลมที่มีจุดอยู่ข้างในหมายถึงปากปล่องภูเขาไฟที่กำลังพ่นหินหนืด เส้นที่อยู่รอบวงกลมเป็นเรียงตัวกันเป็นรูปกรวย แทนภูเขาไฟ เส้นตรงหนาที่อยู่ด้านล่างหมายถึงลาวาที่ไหลออกมาจากการปะทุ ส่วนภาพมือเหนือวงกลม เป็นมือที่ไม่มีนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ เป็นสัญลักษณ์แทนถ้ำถ่านและหินหนืดที่พุ่งออกมาจากปากปล่อง (Inan Ulusoy, 2014) (ซึ่งอาจมีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าแฝงอยู่?)

เพิงหินกันลิทาส (Kanlitas)

(ที่มา: İnan Ulusoy, as cited in <https://www.livescience.com/65608-photos-volcano-rock-art.html>)

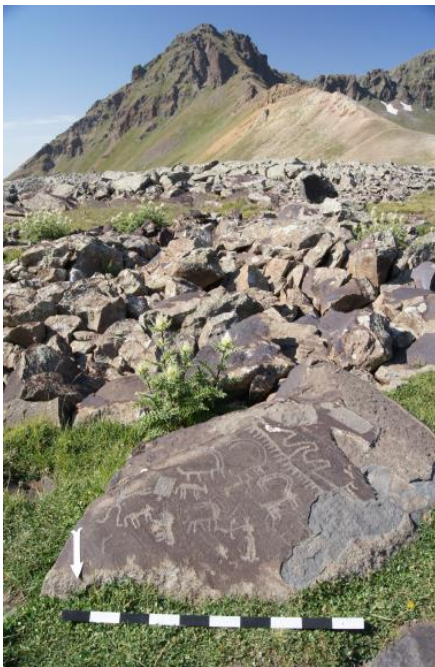
ภาพวาดบนผนังเพิงหินกันลิทาส (Kanlitas rock painting) ที่ได้รับการแต่งสีเพื่อให้เห็นได้ชัดขึ้น
(ที่มา: <https://archaeonewsnet.com/2019/05/volcanic-eruption-witnessed-by.html>)

(2) Ughtasar ประเทศอาร์เมเนีย

หนึ่งในภาพภูเขาไฟปะทุยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่ง คือ แหล่งภาพสลักบนก้อนหินที่อุกทาสาร์ (Ughtasar หรือ Ukhtasar) อายุราว 5,000 ปีมาแล้ว (Karakhanian *et al*, 2002; 2005) อยู่ในสมัยทองแดง-สมัยสำริด

อุกทาสาร์ เป็นแหล่งศิลปะยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่ครอบคลุมพื้นที่ใหญ่มาก ตั้งอยู่บนปากปล่องภูเขาไฟที่ดับแล้วในเทือกเขา Syunik ทางตอนใต้ของประเทศอาร์เมเนีย วิธีการสร้างสรรค์ศิลปะบนก้อนหินของที่นี่เป็นการสลักภาพลงบนเนื้อก้อนหินที่กระจัดกระจายหนาย้อย่างหนาแน่นในพื้นที่ดังกล่าว และไม่ได้ถูกสลักขึ้นในคราวเดียว แต่ถูกสร้างสรรค์โดยรุ่นสู่รุ่น ต่อเนื่องเป็นร้อยปี

ภาพสลักที่มีชื่อเสียงที่สุดของอุกทาสาร์คือภาพ “แพะ” ที่ถูกสลักไว้อย่างมากมายบนหินก้อนต่าง ๆ จนนำมาสู่หลากหลายข้อสันนิษฐานถึงความสำคัญของแพะในพื้นที่นี้ นอกนั้นมีภาพสลักรูปคนที่อยู่ในฉากต่าง ๆ เช่น ล่าสัตว์ เต็นท์ ต่อกัน ไปจนถึงภาพสัตว์นานาชนิด รูปเกลียว รูปวงกลมและรูปทรงเรขาคณิต สัญลักษณ์จักรราศี เป็นต้น (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <https://ughtasarrockartproject.org>)

ภาพสลักบนก้อนหินที่อุกทาสาร์ (Ughtasar Rock Art)

(ที่มา: <https://ughtasarrockartproject.org>)

ภาพสลักบนก้อนหินที่อุกทาสาร์ (Ughtasar Rock Art)
(ที่มา: <https://ughtasarrockartproject.org>)

ท่ามกลางภาพสลักเหล่านั้น มีภาพหนึ่งที่ถูกสลักให้มีลักษณะคล้ายกับน้ำพุ นักวิชาการสันนิษฐานว่าอาจเป็นจากการระเบิดของภูเขาไฟโปรัก (Porak Volcano) ที่ตั้งอยู่ห่างออกไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือราว 46 กิโลเมตร (ปัจจุบันอยู่บริเวณชายแดนของอาร์เมเนียกับอาเซอร์ไบจาน) ซึ่งเป็นหนึ่งในภูเขาไฟที่ยังมีชีวิตอยู่ และหากเกิดการปะทุก็สามารถมองเห็นได้ง่ายจากบริเวณนี้ โดยภูเขาไฟโปรักระเบิดครั้งหลังสุดเมื่อ ค.ศ. 773-783 (ข้อมูลจาก <https://www.volcanodiscovery.com/porak.html>)

ภาพสลักที่แหล่งอุกทาสาร์ (Ughtasar) แสดงถึงการปะทุของภูเขาไฟโปรัก (Porak Volcano) ที่ตั้งอยู่ห่างออกไปราว 46 กิโลเมตร

(ที่มา: https://www.researchgate.net/figure/A-petroglyph-depicting-a-Holocene-volcanic-eruption-of-the-Porak-volcano-located-9-km_fig5_257614699)

ภูเขาไฟโปรัก (Porak Volcano) ในปัจจุบัน
(ที่มา: <https://volcano.si.edu/volcano.cfm?vn=214090>)

(3) Çatalhöyük ประเทศตุรกี

ซาตาลฮูยุก หรือ ซาทัลเฮอียึค (Çatalhöyük) เป็นเมืองโบราณขนาดใหญ่ สมัยหินใหม่-สมัยสำริด ตั้งอยู่บริเวณเอเชียไมเนอร์ (Asia Minor) หรืออานาโตเลีย (Anatolia) ปัจจุบันคือประเทศตุรกี โดยเริ่มมีการอยู่อาศัยตั้งแต่เมื่อราว 9,500 ปีก่อน ก่อนที่จะเจริญสูงสุดเมื่อราว 9,000 ปีก่อน และดำรงอยู่ต่อเนื่องมามากกว่า 2,000 ปี มีประชากรอาศัยอยู่ภายในเมืองหนาแน่น โดยอาจมีมากถึง 5,000-10,000 คน

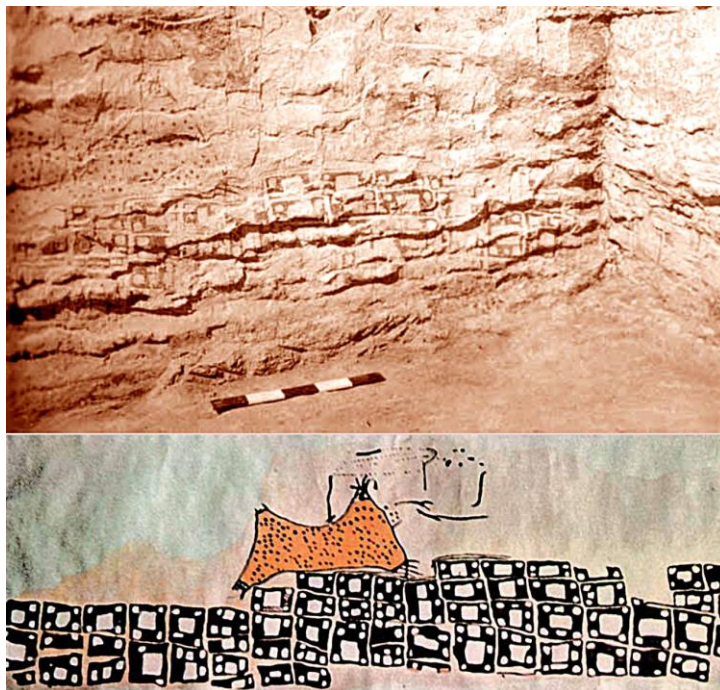

ภาพลัคนิซฐานของเมือง Çatalhöyük ในยุคก่อนประวัติศาสตร์
(ที่มา: <https://www.sci.news/archaeology/science-catalhoyuk-map-mural-volcanic-eruption-01681.html>)

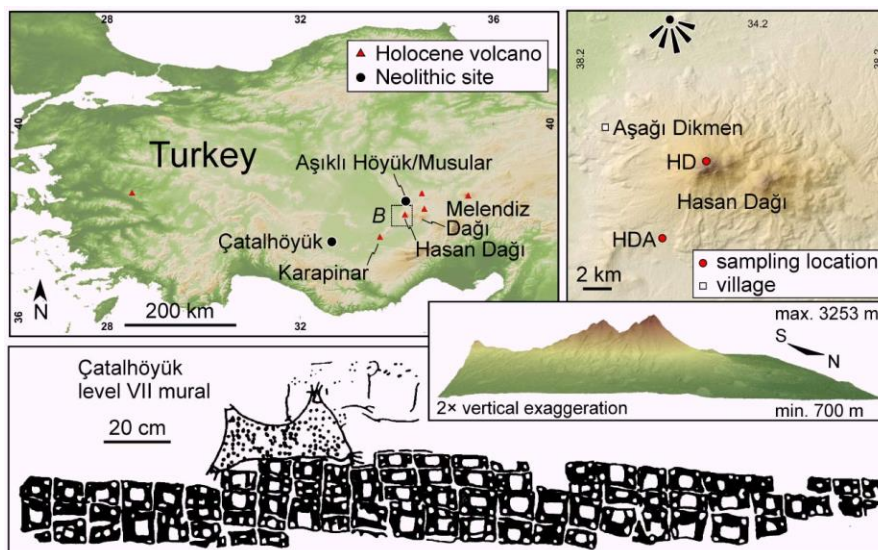
แหล่งโบราณคดีแห่งนี้ได้รับการขุดค้นครั้งแรกโดย James Mellaart ในปี ค.ศ. 1958 และระหว่างปี 1961-1965 ซึ่งทำให้พบหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญมากมาย หนึ่งในนั้นคือ ภาพวาดที่มีความยาวต่อเนื่องกันถึง 3 เมตร อยู่บนผนังอาคารที่สันนิษฐานว่าเป็นศาลบูชาเทพเจ้า มีอายุราว 8,430-8,790 ปีก่อน (Cessford, 2005) ภาพดังกล่าวมีลักษณะเป็นภาพบล็อกสี่เหลี่ยมที่วางตัวต่อเนื่องกัน โดยมีการเว้นช่องว่างเล็ก ๆ ไว้ระหว่างบล็อก ด้านบนของบล็อกสี่เหลี่ยมเหล่านั้น วาดเป็นภาพคล้ายรูปทรงสามเหลี่ยมที่เชื่อมกัน โดยส่วนมุมของสามเหลี่ยมทำเป็นยอดตัด ไม่แหลม ยอดด้านบนวาดเป็นเส้นสายพุ่งออกจากยอดตัดเหล่านั้น ส่วนข้างในกรอบสามเหลี่ยมทำลวดลายเป็นจุด

นักวิชาการตีความว่าภาพนี้เป็นภาพวาดแผนที่เมือง (ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก) บล็อกสี่เหลี่ยมคืออาคารต่าง ๆ ภายในเมือง ภาพที่อยู่เหนืออาคารเหล่านี้คือทิวทัศน์ฉากหลังของเมือง เป็นภาพภูเขา 2 ลูก สันนิษฐานว่าเป็นภูเขาไฟฮาซาน หรือ Mount Hasan (Hasan Dagi) ที่มียอดแผดไฟที่ตั้งอยู่ห่างออกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือราว 120 กิโลเมตร โดยภาพวาดที่ทำเป็นเส้นพุ่งออกจากยอดเขาเป็นสายนั้น อาจแสดงถึงภาพของภูเขาไฟที่กำลังปะทุอยู่ ในขณะที่นักวิชาการบางท่าน เช่น Stephanie Meece (2006) ไม่เชื่อว่าภาพดังกล่าวเป็นภาพแผนที่เมืองและภูเขาไฟฮาซาน แต่เป็นเพียงภาพเรขาคณิต ส่วนภาพภูเขา ก็คือภาพเสือดาว

ภาพบนผนังอาคารศาลบูชาเทพเจ้า ที่สันนิษฐานว่าเป็นภาพวาดแผนที่ของเมือง โดยมีฉากหลังเป็นภูเขาไฟฮาซาน (Mount Hasan) (ที่มา: <https://www.sci.news/archaeology/science-catalhoyuk-map-mural-volcanic-eruption-01681.html>)

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาอายุหินภูเขาไฟของ Axel K. Schmitt และคณะ ในปี 2014 (Schmitt, 2014) พบว่าภูเขาไฟฮาซาน เกิดการปะทุขึ้นเมื่อราว 8,900 ปีก่อน ซึ่งมีอายุคาบเกี่ยวหรือใกล้เคียงกับอายุของภาพวาดดังกล่าว

แผนที่แสดงที่ตั้งเมือง Çatalhöyük และภูเขาไฟฮาซาน (ภาพซ้ายบน) ภาพวาดบนผนังอาคารที่ Çatalhöyük (ภาพล่าง) และมุมมองที่จะเห็นภาพภูเขาไฟฮาซานเป็นรูปลักษณะเดียวกับภาพวาดที่ Çatalhöyük (ภาพขวา) (ที่มา: <https://www.sci.news/archaeology/science-catalhoyuk-map-mural-volcanic-eruption-01681.html>)

ภูเขาไฟฮาซาน (Mount Hasan) ในปัจจุบัน (ที่มา: <https://volcanohotspot.files.wordpress.com/2015/02/hasan-mountain.jpg>)

ภาพภูเขาไฟปะทุบนผนังอาคารในเมือง Catalhöyük นี้ เคยได้ชื่อว่าเป็นภาพภูเขาไฟระเบิดที่เก่าที่สุด ก่อนที่จะถูกโค่นโดยภาพบนผนังถ้ำโซเวท์ ประเทศฝรั่งเศส

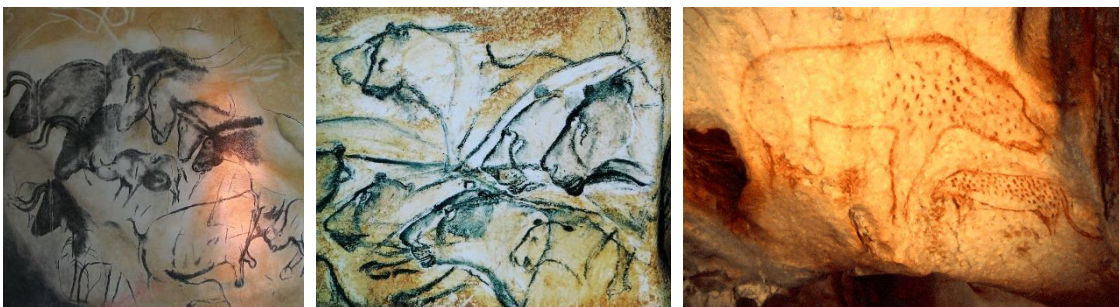
(4) Chauvet-Pont d'Arc ประเทศฝรั่งเศส

ภาพบนผนังถ้ำโซเวท์ หรือ Chauvet-Pont d'Arc ที่ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศฝรั่งเศส ถือเป็น “ภาพภูเขาไฟระเบิดที่เก่าที่สุด” เท่าที่มีการค้นพบในปัจจุบัน ซึ่งอาจมีอายุมากถึง 37,000 ปีมาแล้ว

ศิลปะถ้ำที่โซเวท์ ถูกค้นพบเมื่อ ค.ศ. 1994 ก่อนที่จะได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเมื่อปี 2014 ภายในถ้ำนี้มีภาพวาดก่อนยุคประวัติศาสตร์อยู่มากกว่า 1,000 ภาพ ทอดตัวไปตามผนังถ้ำเป็นระยะทางเกือบ 500 เมตร โดยมีทั้งส่วนของภาพที่วาดด้วยสีแดงและวาดด้วยถ่านสีดำ

สันนิษฐานว่าภาพเหล่านี้สร้างสรรค์ขึ้นโดยคนต่างรุ่นกัน แต่ก็อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมเดียวกัน คือวัฒนธรรม Aurignacian ซึ่งเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมสมัยหินเก่าของยุโรป อายุครอบคลุมตั้งแต่ 43,000–26,000 ปีมาแล้ว

ภาพที่โดดเด่นของถ้ำแห่งนี้คือภาพสัตว์นานาชนิด ทั้งสิงโตถ้ำ แมมมอธ แรด ม้า ควายไบสัน กวางยักษ์ หรือ Megaloceros แพะไอบีเก็กซ์ ไฮยีน่า นอกจากนั้นยังมีภาพที่เกี่ยวข้องกับร่างกายมนุษย์ เช่น ภาพมือ ภาพส่วนล่างของเพศหญิง และภาพอวัยวะเพศหญิง ไปจนถึงภาพเชิงนามธรรมต่าง ๆ

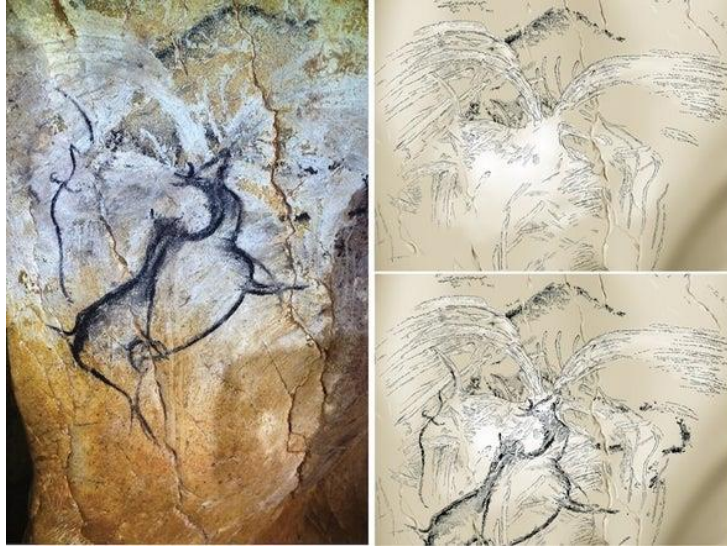

ภาพวาดสัตว์นานาชนิดบนผนังถ้ำโซเวท์

(ที่มา: https://en.wikipedia.org/wiki/Chauvet_Cave)

ภาพที่นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าเป็นภาพภูเขาไฟระเบิดที่เก่าที่สุดนั้น อยู่ลึกเข้าไปในถ้ำ อยู่ท่ามกลางภาพกวางยักษ์ (Megaloceros Gallery) ปรากฏเป็นภาพวาดสีขาวและแดง ลักษณะเป็นรูปทรงที่เหมือนกับการฟ่นของเหลวออกมา แล้วแยกออกเป็น 2 สาย คล้ายกับภาพการระเบิด

ของภูเขาไฟแบบน้ำพุ หรือแบบสตรอมโบเลียน (Strombolian) ต่อมาภายหลังภาพนี้ถูกวาดทับด้วยภาพกวางยักษ์ (สีดำ) โดยคนรุ่นหลัง อย่างไรก็ตามในถ้ำแห่งนี้ ไม่ได้พบภาพในลักษณะดังกล่าวเพียงภาพเดียว

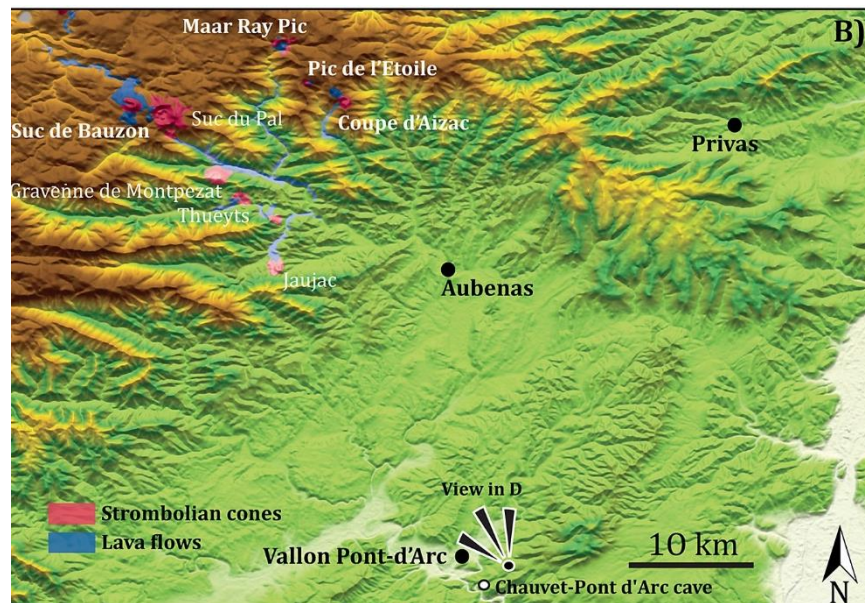

ภาพวาดบนผนังถ้ำ ที่สันนิษฐานว่าเป็นภาพภูเขาไฟระเบิด ที่มีอายุของภาพเก่าแก่ที่สุด ราว 37,000 ปีก่อน (ที่มา: <https://www.scientificamerican.com/article/cave-of-forgotten-dreams-may-hold-earliest-painting-of-volcanic-eruption/>)

จากการนำตัวอย่างไปกำหนดอายุด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์หลากหลายวิธี พบว่าภาพบนผนังถ้ำโซเวท์ ถูกวาดขึ้นเมื่อราว 37,000–34,000 ปีก่อน และช่วง 31,000–29,000 ปีก่อน ส่วนภาพที่นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าเป็นภาพภูเขาไฟระเบิดนั้น มีอายุอยู่ในช่วง 37,000–34,000 ปี

มาแล้ว (A Quiles, 2014; H Valladas, 2001; 2005; P Guibert, 2015, as cited in Sébastien Nomade, 2016)

ภูเขาไฟที่อยู่ใกล้กับถ้ำโฮเวิร์ทที่สุด อยู่ห่างออกไปทางตะวันตกเฉียงเหนือราว 35 กิโลเมตร ในภูมิภาค Bas-Viverais จากการศึกษาของ Sébastien Nomade และคณะ (2016) พบว่า ช่วงเวลาระหว่าง 43,000-19,000 ปีก่อน ภูเขาไฟในภูมิภาคนี้ เกิดการปะทุรุนแรงขึ้นหลายครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับช่วงอายุของภาพวาด และด้วยสภาพพื้นที่บริเวณที่พบภาพศิลปะถ้ำ ที่เป็นภูเขา ก็ทำให้คนที่อยู่ในจุดนี้ มองเห็นภูเขาไฟในภูมิภาค Bas-Viverais ได้ไม่ยาก โดยเฉพาะเมื่อเกิดการปะทุขึ้น นั่นหมายความว่า ผู้วาดภาพอาจได้เห็นภาพการระเบิดของภูเขาไฟดังกล่าว แต่ก็อาจไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการปะทุมากนัก

ภาพแสดงที่ตั้งของแหล่งศิลปะถ้ำโฮเวิร์ท และแหล่งภูเขาไฟในภูมิภาค Bas-Viverais ที่อยู่ห่างออกไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งคนโบราณอาจมองเห็นภูเขาไฟระเบิดจากมุมมองนี้ (ที่มา:

https://plos.figshare.com/articles/figure/_The_Chauvet_Pont_d_8217_Arc_cave_and_the_Bas_Vivarais_volcanic_field_/1635107/1)

อย่างไรก็ดี ภาพที่แสดงจากภูเขาไฟที่กำลังปะทุเหล่านี้ อาจเป็นส่วนหนึ่งของการบันทึกภาพความยิ่งใหญ่ น่าเกรงขาม น่าประทับใจ น่าตื่นตาตื่นใจ หรืออาจเป็นการถึงบันทึกเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตของผู้วาด หรือประสบการณ์ที่ผู้วาดภาพได้ไปพบเจอมาจากที่อื่น หรืออาจเป็นส่วนหนึ่งของการบันทึกสภาพภูมิประเทศ เพื่อประโยชน์ในการบอกตำแหน่ง คล้ายกับการทำแผนที่แผนที่ในปัจจุบัณ หรืออาจจะมีมากกว่านั้น โดยเฉพาะประเด็นด้านความเชื่อ ภาพอาจถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรม ใช้บูชาสิ่งเร้นลับตามความเชื่อของผู้วาด ซึ่งก็เราก็ไม่

อาจทราบได้ เนื่องจากบางภาพดูมีความเป็นนามธรรมมากเกินไปจนจะตีความได้อย่างตรงไปตรงมา
ดังนั้น มันอาจจะมึนงงอะไรที่มากกว่าข้อสันนิษฐานที่กล่าวถึงในข้างต้น ก็เป็นไปได้

ผู้เขียน

ทงนงค์ดี เลิศพิพัฒน์วรกุล

นักวิชาการคลังข้อมูล ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

เอกสารอ้างอิง

- Cessford C. (2005). "Absolute dating at Çatalhöyük." in Hodder I, editor. **Changing materialities at Çatalhöyük reports from the 1995–99 seasons: McDonald Institute for Archaeological Research**. pp 65–99.
- Guibert P., A. Brodard, A. Quiles, J.M. Geneste, D. Baffier, E. Debard, *et al.* (2015). "When were the walls of Chauvet-Pont d'Arc heated? A chronological approach by thermoluminescence. **Quaternary Geochronology** 2015; 29: 36–47.
- Karakhian, A., R. Djrbashian, V. Trifonov, H. Philip, S. Arakelian, S, and A. Avagian. (2002). "Holocene-historical volcanism and active faults as natural risk factors for Armenia and adjacent countries." **Journal of Volcanology and Geothermal Research** 113 (1–2), pp 319–344. (online). Retrieved 10 December 2022, from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0377027301002645>
- Karakhian, A., R. Jrbashyan, V. Trifonov, H. Philip, S. Arakelian, A. Avagyan, H. Baghdassaryan, and V. Davtian. (2006). "Historical volcanoes of Armenia and adjacent areas: What is revisited?" **Journal of Volcanology and Geothermal Research** 155 (3–4), pp 338–345. (online). Retrieved 10 December 2022, from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0377027306001843>
- Meece, Stephanie. (2006). "A bird's eye view – of a leopard's spots. The Çatalhöyük 'map' and the development of cartographic representation in prehistory." **Anatolian Studies** 56, 2006, pp 1–16.
- Meliksetian, Khachatur. (2013). "Pliocene-Quaternary volcanism of the Syunik upland (Armenia)." In **Archäologie in Armenien II**. (online). Retrieved 1 December 2022, from https://www.researchgate.net/publication/257614699_Pliocene-Quaternary_volcanism_of_the_Syunik_upland_Armenia
- Nomade, Sébastien, *et al.* (2016, 8 January). "A 36,000-Year-Old Volcanic Eruption Depicted in the Chauvet-Pont d'Arc Cave (Ardèche, France)?" (online). Retrieved 1 December 2022, from <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0146621>

- Quiles A., H. Valladas, J.M. Geneste, J. Clottes, D. Baffier, B. Berthie, *et al.* (2014) "Second radiocarbon intercomparison program for the Chauvet-Pont d'Arc cave, Ardèche, France." **Radiocarbon** 56, pp 833–850.
- Schmitt, Axel K, Martin Danisik, Erkan Aydar, Erdal Şen, Inan Ulusoy, and Oscar M. Lovera (2014). "Identifying the Volcanic Eruption Depicted in a Neolithic Painting at Catalhoyuk, Central Anatolia, Turkey." (online). Retrieved 5 December 2022, from https://www.researchgate.net/publication/259701565_Identifying_the_Volcanic_Eruption_Depicted_in_a_Neolithic_Painting_at_Catalhoyuk_Central_Anatolia_Turkey
- Ulusoy, Inan, M. Akif Sarıkaya, Axel K. Schmitt, Erdal Şen, Martin Danisik, and Erdal Gümüş. (2014) "Volcanic eruption eye-witnessed and recorded by prehistoric humans." *Quaternary Science Reviews* 212, pp 187-198. Retrieved 5 December 2022, from <https://www.mcbu.edu.tr/FileArchive/File-1777-QGTM160520191404.pdf>
- Valladas H., N. Tisnérat-Laborde, H. Cachier, M. Arnold, F. Bernaldo de Quirós, V. Cabreac-Valdès, *et al.* (2001). "Radiocarbon AMS dates for Paleolithic cave paintings." **Radiocarbon** 43, pp 977–986.
- Valladas H., N. Tisnérat-Laborde, H. Cacher, E. Kaltnecker, M. Arnold, C. Oberlin, and J. Évin. (2005). "Bilan des datations carbone 14 effectuées sur les charbons de bois de la grotte Chauvet." **Bulletin de la Société Préhistorique Française** 102, pp 109–113.